

א בקדמון ברא יי זה
שמא זה ארעא: ע
וארעא זה ארעא
וריקנא וחיסובא על אפי
זהומא ורומא בן קדם יי
במשא על אפי מלא: ג
ואמר יי לתי זהורא זהור
זהורא: ד זהורא יי זה
זהורא ארו עב ואפרייל יי

פניני תר-גום יונתן

פרשת שלח

חידושים ופנינים
בפרשת שלח
מתרגום יונתן בן עוזיאל

הרב מאיר שפירא

**פניני תרגום יונתן
הרב מאיר שפריר זצ"ל**

מחבר הספר
"משמעות האותיות"

כל הזכויות שמורות
בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות:

05832-628-54
0686762@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל:
0686762@gmail.com

נשמח לקבל הארות והערות

קטת
עימוד ועיצוב

☎ 050-412-452-4
✉ Kesetgraf@gmail.com

נידוני הפרשה בתרגום יונתן

- ד.....? מדוע נדרש שהמרגלים יהיו 'אנשים חריפים'?
- ה.....? ענוותנותו של יושע סיבה לדאגה?
- ח.....? מה התווסף בראיה זו, יתר על מה שהוצרכו לראות 'הטובה היא אם רעה'?
- ט.....? האם המרגלים נצטוו לעשות בארץ חזקה?
- יב.....? כמה אנשים נשאו את האשכול? וכמה את הרימון והתאנה?
- יד.....? מה עשו בני ישראל עם האשכול שהביאו המרגלים?
- טו.....? אנשים גבוהים או בעלי מדות רעות?
- טז.....? משה רבנו לא וויתר על רצון ה' לעשותו לגוי גדול ועצום!
- יז.....? האם יתכן שהמקושש כלל לא חטא ובכל זאת נסקל בציווי ה'?
- כ.....? השייכות בין מצוות ציצית לקדושת המלאכים.

תוכן עניינים דיגטלי

מעבר לעמוד המבוקש

באמצעות לחיצה על השורה המקשרת

פרשת שלח

שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים • מדוע נדרש שהמרגלים יהיו 'אנשים חריפים'?

(במדבר יג, ב) **שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אַבְתָּיו תִּשְׁלַחוּ כָּל נָשִׂיא בָהֶם:**

מה הפירוש 'אנשים'?

רש"י מפרש (להלן פסוק ג) ש'אנשים' שבמקרא הוא לשון **חשיבות**. ואילו האב"ע פירש שהם **ידועים גבורים**. ובמדרש (במדב"ר טז, ה) איתא שאנשים היינו **צדיקים**. (וראה בבעה"ט שלח לך אנשים - ס"ת חכם להורות שיהיו אנשים חכמים וצדיקים)

ת"י מפרש ענין אחר:

שְׁלַח לְךָ גִבּוֹרֵין חֲרִיפִין, וַיֵּאֱלֹהֶן יְת אֶרְעָא דְכְנַעַן דְּאָנָא זְהִיב לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. גִּבּוֹרָא חַד גִּבּוֹרָא חַד לְשִׁבְטָא דְאַבְתָּיו, תִּשְׁלַחוּן מִן קַדָּם כָּל אַמְדָּבּוֹל דְּבַחוּן:

[שלח לך אנשים חריפים, וידגלו את את ארץ כנען שאני נותן לבני ישראל. איש אחד איש אחד לשבט אבותיו תשלחו, מלפני כל נשיא שבהם]

בת"י מבואר שפירש 'אנשים' - **'אנשים חריפים'**. אולם לא ביאר מפני מה הוצרכו המרגלים להיות חריפים.

יתכן שהביאור בזה, הוא כמש"כ הספורנו (כאן), שמשה נצטווה לשלוח בעצמו 'אנשים' ולא כמו שאמרו ישראל 'נשלחה אנשים לפנינו', "שמא ישלחו הדיוטות בלתי מכירים שבח הארץ ויספרו בגנותה באופן שיחשבו ישראל על ה' תועה, ולא ישובו בתשובה כמו שישבו אחר כך, באמרם חטאנו לה".

ומבאר הספורנו, שלמרות שהמרגלים הרשיעו להניא לב העם מחסרון אמונתם בה', מכל מקום הכירו וספרו טובת הארץ ואמרו 'וגם זבת חלב ודבש היא'. וכן העיד הכתוב באמרו 'ויקחו בידם מפרי הארץ ויאמרו טובה הארץ', אלא שאמרו שלא ניתן לכבשה, וכאשר הכירו ישראל חטאתם על שלא בטחו בישועת האל יתעלה ונצחנו אחר שעשה עמם להפליא, שבו בתשובה ואמרו: 'חטאנו לה' אנחנו נעלה ונלחמנו' (דברים א, מא). והתפללו כנאמר (דברים א, מה): 'ותשובו ותבכו לפני ה'', אלא שלא קבל האל יתברך תפלתם, מפני חלול ה' שעשו שאינו מתכפר אלא במיתה. וכמו שהעיד בהם באמרו וביום פקדי ופקדתי וכו'.

והיינו שהיה כאן חשש שמא יישלחו הדיוטות שלא יכירו כלל במעלתה של ארץ ישראל ויגרמו לחורבן גדול יותר ממה שהביאו המרגלים שבחר משה.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ • עֲנוּתָנוֹת שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ סִיבָה לְדֹאגָה?

**(במדבר יג, טז) אֵלֶּה שִׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת
הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ:**

**מדוע שינה משה את שמו של הושע בן נון? ומדוע הוסיף לו דוקא את האות
י - יהושע?**

במפרשים אמרו בזה כמה טעמים:

על שם התפילה

רש"י כותב, ששם זה שניתן ליהושע, הוא ביטוי לתפילה שהתפלל משה עליו: "ה-ה יושיעך מעצת מרגלים". אמנם לא ביאר מדוע התפלל משה דווקא על יהושע?

דרך גדולה וחשיבות

פירוש נוסף הובא במפרשים (רשב"ם, חזקוני, ספורנו), ששם זה ניתן בדרך גדולה וחשיבות. כדרך השרים לכנות שם לעבדיהם הממונים על ביתם. וכפי שפרעה כינה את יוסף - 'צפנת פענח'. אף כאן היות ויהושע היה עבד של משה - נתן לו שם לגדולה וחשיבות.

לפירוש זה צ"ב, מדוע ניתן לו שם זה דוקא כאן, טרם יציאתו לרגל את ארץ ישראל? ואכן הרשב"ם והחזקוני כתבו ששם זה ניתן לו מכבר על ידי משה, כשנעשה משרתו ומצא חן בעיניו. וכאן אמרה התורה שאותו שנקרא בבית אביו 'הושע בן נון' הוא מי שכבר נקרא על ידי משה בעת שנעשה משרתו - 'הושע'. (ואכן כבר בפרשת כי תשא - שמות לג, יא. נזכר בשם זה).

על שם חלקו בארץ

ה'דעת זקנים' הביא מהמדרש תנחומא, שהאות י' שמנינה עשר, נוספה לו על שם העתיד שיטול בארץ ישראל את חלקי עשרת המרגלים שהוציאו דיבת הארץ. ובאור החיים (פירוש ב) פירש באותו מהלך אך בסגנון שונה, ששם זה נתן בו כח, לרשת את חלקם של עשרת המרגלים.

נקרא יהושע בסיבת הענווה

בת"י מבואר ענין נוסף:

אֵלֶּיךָ שְׁמֵהוּן גּוֹבְרִיא דְשִׁדְר מִשֶּׁה לְאֵלְלָא ית אֲדַעָא, וּכְדִי חֲמָא
מִשֶּׁה עֲנוּתְנִתִּיהָ, קָדָא מִשֶּׁה לְהוֹשֵׁעַ בְּד נִזֵּן יְהוֹשֵׁעַ:

[אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתוד את הארץ, וכאשר דאה
משה ענוותנותו, קדא משה להושע בן נון יהושע].

ומבואר שמשה קראהו יהושע, משום שראה את ענוותנותו. וצ"ב מה השייכות בין ענוותנותו של יהושע לעצם שינוי השם ולשם זה בפרט? ודבר זה מתפרש לב' פנים:

ענוותנותו של יהושע מקום לדאגה

אופן א' ניתן לומר, שת"י בא להוסיף טעם על דברי חז"ל שהובאו ברש"י, ששם זה מבטא את

תפילתו של משה על יהושע, "ה-ה יושיעך מעצת מרגלים". והוקשה לו מדוע התפלל משה דוקא על יהושע? ועל כך ביאר **שבגלל ענוותנותו, חשש משה רבנו שלא יהיה בו כח לעמוד כנגד המרגלים בעצתם**, לכן התפלל עליו.

ביאור זה מקבל משמעות נוספת לאור העובדה המובאת במדרש, **שהמרגלים היו גדולי הדור**, וראה ברמב"ן שיהושע היה החמישי בהן בחכמה, ולכך חשש על יהושע. (עיין בטעמא דקרא כאן)

אסמכתא לפירוש זה הביא הפאר מנחם' זצ"ל מנאומוינסק¹ מדברי הגמ' (גיטין נו.). "ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו". שבעת שהביא קמצא קרבן בעל מום לבית המקדש בשליחות הקיסר, העלה רבי זכריה בן אבקולס חששות רחוקים וסירב לאפשר להריגת קמצא, 'שמא יאמרו מטיל מום בקדשים יהרג', והגמ' תולה את חששות אלו בענוותנותו. ואף כאן היה מקום לחשש **שיהושע יקבל את דברי המרגלים מכח ענוותנותו**, שסבור שאף הם מתכוונים לשם שמים. הרי שבמקום שנצרכת עמידה בתוקף יש בענווה מקום לחורבן, ועל כך התפלל משה².

בגלל הענווה לא חשש שיתגאה

אופן נוסף ניתן לומר, שת"י הלך בדרכם של המפרשים, ששם זה ניתן לגדולה וחשיבות, אלא שהוסיף ת"י, **שמשה נתן לו גדולה זו רק משום שראה את ענוותנותו**. וידע משה שלמרות הגדולה והחשיבות שיקבל בקריאת שם זה, לא ירד מדרגתו ויחזיק בענוותנותו. (עלי תמר שביעית פ"ו ה"א) וכמו שאמרו חז"ל: (תוספתא ברכות פ"א ט"ו)

"אע"פ שחזר וקרא ליהושע הושע, אינו לגנאי אלא לשבח... הוא הושע עד שלא נכנס לגדולה, הוא הושע משנכנס לגדולה"...

הוסיף לו י' מפני הענווה של משה

בדרך מחודשת ביאר בספר 'אסיפת הכהן' (על פרשתנו) את דברי ת"י, ולפירושו הענווה המוזכרת בפסוק היא ענוותנותו של **משה**, וכדאיתא במדרש שכאשר ראה משה שמחמת

1. במכתבו לבנו האדמו"ר רבי יעקב פרלוב מנאומוינסק זצ"ל - הודפס ב'הכתב והמכתב'.
2. דברים אלו נותנים טעם אף בפירושו הראשון של האור החיים (כאן). שפירש שמשה הוסיף את האות י' ליהושע כדי לתת בו כח לעמוד כנגד המרגלים בעצתם. וגם לדבריו יש צורך להגיע לפירוש זה כדי להבין מדוע עשה זאת רק ליהושע.

ענוותנותו (שלו) השמיט בפרשת בהעלותך מהפסוק המדבר בשבחו (במדבר יב, ג) 'וְהָאִישׁ מֹשֶׁה (ענו) עָנָיו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה', את האות י' וכתב ענו. חשש משה שעתה נמצא ספר התורה חסר אות אחת ממה שהיה צריך להיות והאות החסרה היא האות י'. לכן הוסיף את האות י' ליהושע תלמידו.

ביאורים רבים ונפלאים נאמרו ונתחדשו במרוצת הדורות בביאור דברי ת"י אלו, ראה הערה³.

הַשְׁמָנָה הוּא אִם רְזָה ♦ מה התווסף בראיה זו, יתר על מה שהוצרכו לראות 'הטובה היא אם רעה'?

(במדבר יג, כ) וְמֵה הָאָרֶץ הַשְׁמִינָה הוּא אִם רְזָה הִישׁ בָּה עֵץ אִם אֵין וְהִתְחַזְקֶתֶם וְלִקְחֶתֶם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיּוֹמִים יָמֵי בְּפוֹרֵי עֲנָבִים:

הנה על הארץ כבר נצטוו לראות 'הטובה היא אם רעה' וכמש"כ רש"י: "במעינות ותהומות טובים ובריאים". ומדוע נצטוו שוב לראות 'השמנה היא אם רזה'?

אונקלוס תרגם 'השמנה היא אם רזה' - 'העשירה היא או מסכנה'⁴. וביאר הרמב"ן שלדעת האונקלוס נוסף כאן על 'הטובה היא אם רעה', ענין ה'סחורות', שגם בארצות 'הטובות' יש לידע אם היא מהארצות שיושביהם עשירים מחמת הזול המצוי ביניהם, או שהן נצרכות ליבול שכנותם ויושביהם קצרי יד שאין להם במה לסחור. כלומר שפירשו השמנה אם רזה על גוף הארץ.

ת"י מפרש באופן אחר:

וְמֵה שְׂבַח אֶרְעָא, הַשְׁמִינִין אֵינוֹן פְּרִיָּה אֵין פְּתִרְנִין, הָאִית בָּה אֵילָנִין

3. עיין בספרים 'פנינים משולחן גבוה'. 'כמוצא שלל רב' ו'אש תמיד' שהביאו רבים מביאורים אלו שנאמרו מרבתינו זצוק"ל. ובתוכם ביארו את סיבת תפילה משה על יהושע בשם י-ה' דווקא. ואת השייכות בין תחית המתים לשם שנתן לו משה. ואת הקשר בין תכונות יהושע לכח להינצל מלשה"ר. עיי"ש.
4. וכן פירש הספורנו. ועיין פירושים נוספים באב"ע וברמב"ן.

**דְּמִיכֵל אֵין לָא, וְתַעֲבֹדוֹן חֲזַקְתָּא וְתַסְבּוֹן מֵאַבָּא דְאַרְעָא. וְיִזְמִיא
דִּי אֲזִלוּ בְּעֵשְׂרִין וְתַשְׁעָה לְיַדְחָא דְסִיּוֹן יִזְמִי דְמִן בְּכוּרֵי עֲנַבִּין:**

[ומה שבח הארץ השמנים פירותיה או כחושים, היש בה עץ מאכל או לא. ותעשו חזקה ולקחתם מגידולי הארץ, והימים אשר הלכו בעשרים ותשעה לחודש סיון ימי ביכורי ענבים.]

מבואר שפירש 'השמנה היא אם רזה' על הפירות ולא על הארץ:

כדבריו מבואר אף ברשב"ם:

"להודיע לישראל שימצאוה זבת חלב ודבש כמו שהבטיחם הקב"ה."

וכן באור החיים:

השמנה וגו' - פירוש, אם נותנת שומן בפירותיה. (אמנם את המשך הציווי 'אם רזה' פירש שהוא הולך על הארץ עצמה, האם לאחר שנותנת פירות נכשת הקרקע ונעשית 'רזה').

וְהִתְחַזְּקֶתֶם • האם המרגלים נצטוו לעשות בארץ חזקה?

**(במדבר יג, כ) וְמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמִינָה הוּא אִם רְזָה הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם
אֵין וְהִתְחַזְּקֶתֶם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יָמֵי בְּכוּרֵי עֲנַבִּים:**

מה פירוש הלשון 'והתחזקתם'? לשון חיזוק - לא לירא? או לשון חזקה?

במפרשים נחלקו בפירוש זה:

אונקלוס מתרגם 'ותתקפון' - לשון חיזוק ותקיפות, וכדברי המפרשים (רשב"ם, רמב"ן וחזקוני) שהכתוב בא לזרזם, שבעת שיקחו מפירות הארץ לא יפחדו פן יכירו בהם שהם מרגלים, אלא 'והתחזקתם' - ולקחתם מפרי הארץ.

אך בת"י מבואר ענין אחר:

וְתַעֲבֹדוּן חֲזַקְתָּא, וְתִסְבִּיז מֵאַבָּא דְאַרְעָא...

[וְתַעֲשׂוּ חֲזָקָה וְלִקְחַתֶּם מִגִּידוּלֵי הָאָרֶץ]

הרי שפירש שנצטוו לעשות חזקה בארץ. ויש לידע כיצד עשו את החזקה? ומדוע נצטוו לעשות זאת?

אופן עשיית החזקה

צורת החזקה נעשתה לכאורה בב' אופנים: א. עצם מה שהלכו בארץ לארכה ולרחבה. שהילוך הוא חזקה כדברי ר"א (ב"ב ק.). הסבור שהילוך קונה, ולמד זאת מאברהם אבינו שנאמר לו 'קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה'. ראה להלן.

ב. מה שנטלו פירות בפניהם של יושבי הארץ, שהוא כענין אכילת פירות של הקונה בפניו של המוכר, שעל ידי שנוהג בקרקע מנהג בעלים (אכילת פירות) בפני המוכר, עושה קנין שימוש בקרקע. וכשיטת הרמב"ם (פ"א ממכירה הט"ו) שאכילת פירות קונה את הקרקע.⁵

הטעם שעשו המרגלים חזקה בארץ

הצורך לעשות קנין חזקה בארץ. מבואר על פי מה שכבר נצטווה אברהם (בראשית יג, ז'): 'קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה'.

ובת"י שם תרגם:

קוּם טַיִל בְּאַרְעָא וְעַבְד בְּה חֲזַקְתָּא לְאַרְכָּא וּלְרַחְבָּא, אַדּוּם לְךָ אֶתְנִינָה:⁶

[קום התהלך בארץ ועשה בה חזקה לארכה ולרחבה, כי לך אתננה]

5. אכן הראב"ד שם פליג וסובר שאין אכילה הפירות קונה את הקרקע. וראה בקצוה"ח (קפט, א) שכתב בדעתו שאמנם קונה הוא את זכות אכילת הפירות.
6. וכך פירש הרמב"ן שם שהוצרך להחזיק במתנתו.

ועיין באוה"ח שם שהביא את דברי הגמ' (ב"ב ק.) שנחלקו ר"א ורבנן האם קרקע נקנית **בהילוכו של הקונה** לארכה ולרחבה. שלדעת ר"א קונה. ולרבנן לא קנה **עד שיעשה מעשה של החזקה בקרקע.**

ור"א הוכיח כדבריו מאברהם, שנאמר לו להחזיק בארץ **באופן של הליכה לארכה ולרחבה.** ורבנן דחו ראייה זו, משום ששונה אברהם, **שמפני חביבותו נאמר לו שיקנה בצורה זו,** 'כדי שתהא נוחה להיכבש ביד בניו'.

וברש"י שם ביאר, שהארץ תהא נוחה להיכבש בכך **שעל ידי קנייה זו שקנה אברהם נעשו בניו כיורשים ולא כגזלנים.** ולא יהיה רשות לשטן לקטרג ולא פתחון פה למידת הדין⁷. (ולא יפסידוה בעוונותיהם - ריטב"א שם)

ולפי זה יותר תימה מדוע נצטוו המרגלים לעשות חזקה בארץ? הלא כבר נקנתה על ידי אברהם בשביל זרעו ועשאה נוחה להיכבש?

ויתכן שלדעת ת"י תכלית ענין שילוח המרגלים היה בשביל להזכיר לבני ישראל את ענין זה, שהארץ מוחזקת וקנויה להם מאברהם והיא 'נוחה להיכבש', ואין להם לירא משבעה עממין היושבים עליה, כי ירושה היא להם ובדין נוטלים ישראל את שלהם⁸.

ולכך מסלול הליכתם בארץ ישראל היה בדרך שהלך אברהם. וכמו שכתב בעל 'הפנים יפות' (במדבר יג, טז) **שהמרגלים הילכו בארץ באותו מסלול שבו הלך אברהם לארכה ולרחבה.** ולפיכך ציווה להם משה 'עלו זה בנגב'. כשם שאברהם עלה מן הנגב וכן כל המסלול כולו.

ולהמתבאר נמצא שענין החזקה בארץ ואכילת פירותיה כמנהג בעלים בפני יושבי הארץ, לא היה לצורך קנין מחודש שהלא קנויה ועומדת, אלא כדי להזכיר למרגלים ולבני ישראל את קנינו של אברהם ושהארץ נוחה להיכבש על ידם.

7. והנה לדברי רבנן שהילוך בארץ אינו קונה, צ"ב מה תועיל 'חביבותו של אברהם'? הרי יש מקום לבעל דין לטעון שלא קנה אברהם בקנין המועיל?

ואכן המפרשים כתבו, שלרבנן קנה אברהם את הארץ בקנין אחר, עיין בריטב"א (שם) שאברהם קנה זאת באמירה לגבוה כמסירה להדיוט. ובישיבתו בארץ שנטע שם אהלו וקנה על ידי שימוש בקרקע. ובאוה"ח (בראשית יג, טו) ביאר בדרך מחודשת, שלרבנן אברהם קנה את הארץ על ידי שהראה לו ה' את כל הארץ באופן ניסי, שהתקרב קצות הארץ אליו וראה הכל, ועל ידי זה החזיק בארץ 'כי אין לך חזקה גדולה מזו שיעתק צור ממקומו להתקרב לפני אדוני הארץ'. ומסיים האו"ח שם: 'ולא ירחיק דעתך דבר זה, כי מצינו שקפצה הארץ לעבדו, וגם נקפלה תחת בניו'.

8. ואמנם לא נתפרש בת"י שזה היה תכלית שילוח המרגלים. אלא שזה מה שנצטוו ב'זוהתחזקתם'. ועיין ברמב"ן שכתב שתכלית מה שנשלחו מפני שלא ידע משה מהיכן יכבוש את הארץ אם מאדום או ממקום אחר.

כדברי ת"י מבואר אף בספורנו כאן, אלא שכלל את פירוש ת"י עם פירושי שאר המפרשים:

"והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ - להחזיק בה. ואל תיראו שיתנו עיניהם בכם למרגלים".

**וַיִּשְׂאֵהוּ בַּמוֹט בְּשָׁנִים • כמה אנשים נשאו את האשכול?
וכמה את הרימון והתאנה?**

**(במדבר יג, כג) וַיָּבֵאוּ עַד נַחַל אֲשֵׁכָל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֲשֵׁכָל
עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאֵהוּ בַּמוֹט בְּשָׁנִים וּמִן הָרְמֹנִים וּמִן הַתְּאֲנִים:**

**ממה שנאמר שנשאו במוט, הרי שהוא על ידי שנים! ומה התווסף במילה
'בשנים'?**

מכח שאלה זו דרשו בגמ' (סוטה לד.) שהיו שני מוטות לנשיאת האשכול. ולמסקנת הגמ' הסיק רבי יצחק שהיו ארבעה מוטות⁹ שנישאו על ידי שמונה מרגלים. ואחד נשא את הרימון ואחד את התאנה. ואילו יהושע וכלב לא נשאו. וכך הובא ברש"י¹⁰.

בת"י נראה שסבור אחרת מדברי הגמ' הנ"ל:

**וְאֵתוּ עַד נַחַל דְּאֲתַקְלָא, וְקִצּוֹ מִתְּמֵן עוֹבְרֵתָא וְאֲתַפֵּל דְּעֲנָבִין חַד
וְסוֹבְרוֹהִי בְּאֶסְלָא בְּכַתִּיף תְּרִין מְנַהוֹן, וְכֵן מִן רוֹמְנִיא וְכֵן מִן תֵּינִיא:
[ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמוּרה ואשכול ענבים אחד,
ויחזיקוהו במוט בכתיף שנים מהם. וכן מן הרימונים וכן מן התאנים]**

9. עיין בתנחומא (שלה, ח) שם הובאה דעה הסוברת שהיו ג' מוטות.

10. באופן נשיאת המוטות ראה ברש"י בסוטה ובתוס' שם ובצירורים שבסוף המסכת (בחלק מהמהדורות הוכנסו לתוך הילקוט מפרשים) ג' דעות בזה.

הנה מפורש בדברי ת"י שתרגם את 'בשנים' - **בכתף שנים מהם**, ונמצא שלדבריו נשאו את האשכול **רק שני מרגלים**, ולא כמבואר בדברי הגמ' הנ"ל שנשאהו שמונה מרגלים.

ויתכן שכוונתו לרמז למה שכתב רבנו בחיי (כאן) בשם הזהר, **שכל המרגלים גם יחד לא יכלו לשאת את האשכול, ורק יהושע וכלב הרימוהו בנס**, וזה מש"כ ת"י 'בכתף שנים מהם' דהיינו **המיוחדים שבהם**. (יין הטוב)

אופן נשיאת הרימון והתאנה

עוד חידוש עולה מת"י באופן נשיאת הרימון והתאנה. שבשונה מאונקלוס שתרגם 'ומן הרימונים ומן התאנים'. תרגם 'ונתן **וכן** מן הרימונים **וכן** מן התאנים'. הוספת מילה זו מלמדת לכאורה שכאופן נשיאת האשכול כך היתה נשיאת הרימונים והתאנים, שנישאו כל אחד מהם בכתף שנים מהמרגלים¹¹.

ובדקדוק טפי, ראה בתרגום ירושלמי שכתב רק 'וכן' אחד: **וכן** מן הרימונים ומן התאנים', שזה מלמדנו שהלשון 'וכן' שנכתבה כאן אינה בכדי, ובאה להורות שצורת הנשיאה היתה באותו אופן.

והנה בירושלמי (הובא בתוס' סוטה לד.) מצינו שיטה כדעת ת"י, והיא שיטת רבי ישמעאל הסבור שהרימון והתאנה נישאו על ידי ארבעה מרגלים. (אמנם לדעה זו **האשכול** נישא על ידי שש עשרה מרגלים כי לדעה זו היו כ"ד מרגלים עיי"ש בתוס'. ולא מצינו דעה הסוברת שהאשכול נישא **רק על ידי שנים מהמרגלים** וצ"ע.)

11. כי אם רצה רק לפרש כרוב המפרשים שהמרגלים לקחו גם מהרימונים והתאנים לא היה לו להוסיף 'וכן'. עיין בין הטוב שאף הוא דייק כך.

נַחַל אֲשָׁכוֹל • מה עשו בני ישראל עם האשכול שהביאו

המרגלים?

(במדבר יג, כד) לַמָּקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֲשָׁכוֹל עַל אֲדוּת הָאֲשָׁכוֹל
אֲשֶׁר כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

קריאת שם המקום 'אשכול' על שם האשכול - מובנת, אך ה'נחל' על שום מה?

בת"י מתבאר הדבר:

לְאֲתָרָא הַהוּא קָרוּ נַחְלָא דְאֲתַבְלָא, עַל עֵיסַק עוֹבְרָתָא דְקָצִיצוּ
מִתַּמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה חֲמָדָא נְטִיף מִנִּיהַ פְּנַחְלָא:

[למקום ההוא קראו נחל אשכול, על אודות האשכול אשר כרתו
משם בני ישראל, והיה יין נוטף ממנו כנחל]

בת"י מתבאר שהוספת שם ה'נחל' באה בעקבות נחל היין שנטף מהאשכול.

במדרש מובא תוספת פרטים אודות נחל זה:

"שלחך פרדס רימונים - דְּבַר אַחַר שְׁלַחְיָךְ פְּרָדִס רִמּוֹנִים, שְׁלַחְיָךְ
עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹתְךָ כְּפְרָדִס רִמּוֹנִים לְעֲתִיד לְבֹא,
וְאִיזָה זֶה, זֶה הַבָּאָר, מֵאֵן הִיוּ יִשְׂרָאֵל מְנַסְּכִים כָּל אַרְבְּעִים שָׁנָה שְׁעָשׂוּ
בְּמִדְבָר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מִן הַבָּאָר, וּמְסַנְּנוּ הִיוּ רַב הַנִּיחָו, דְּאָמַר רַבִּי
יוֹחָנָן הַבָּאָר הִיָּתָה מַעֲלָה לָהֶם מִיָּגִי דְשָׂאִים, מִיָּגִי זְרַעוּנִים, מִיָּגִי
אֵילָנוֹת, תִּדְעַ לָךְ שֶׁהוּא כּוֹ, שְׁפִינּוֹן שְׁמִתָּה מְרִים וּפְסָקָה הַבָּאָר מֵהֶן
הִיוּ אוֹמְרִים (במדבר כ, ה): לֹא מְקוֹם זְרַע וְהִתְאַנָּה וְגַפְּו. רַבִּי לֹוִי אָמַר
מִן הָאֲשָׁכוֹל, עַל שֵׁם (במדבר יג, כג): וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֲשָׁכוֹל
עֲנָבִים אַחַד, אֶפְשָׁר כּוֹ, אָמַר רַבִּי אַבְאָ בַר כְּהֵנָא פְרוּתָה הִיוּ גָסִין
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה"¹² (שה"ש רבה פ"ד ה)

12. בטעמא דקרא ביאר, שמטעם זה נסמכה פרשת נסכים מיד לאחר פרשת מרגלים. משום שנסוך היין במדבר כל הארבעים שנה היה מן האשכול. ולכן הובא לאחר מעשה המרגלים שהביאו את האשכול.

אמנם בתרגום שה"ש (א, יד) איתא, שבני ישראל במדבר לקחו יין לנסכים מכרמי עין גדי. וצ"ב מ"ט לא לקחו מן האשכול, וכדברי המדרש הנ"ל? ואולי סבור התרגום שלא נטלו עימם את האשכול במסעות מפני שהוא כעין מזכרת עוון, אלא הוא נותר שם בקדש (משם נשתלחו ולשם חזרו עם האשכול).

אַנְשֵׁי מְדוֹת • אנשים גבוהים או בעלי מדות רעות?

(במדבר יג, לב) וַיֵּצִיאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַדְנוּ בָּהּ לְתוֹד אֹתָהּ אָרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֵיהָ הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוֹת:

מה הפירוש 'אנשי מדות'?

רש"י כתב 'גדולים וגבוהים וצריך לתת להם מדה'. ונתכוונו המרגלים לומר, שרק אנשים כאלו יכולים להחזיק מעמד בארץ ישראל. (ראה רמב"ן או"ח ועוד)

אמנם בת"י מבואר ענין אחר:

וְאִפְיָקוּ טִיב בֵּישׁ עַל אֲרֻעָא דְאֵלִילוּ יְתָה לְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימְדָּה, אֲרֻעָא דְעַבְדְּנוּ בָּהּ לְאֵלְלָא יְתָה, אֲרֻעָא מְקַטְלָא יְתַבְּהָא הִיא בְּמִדְעִין, וְכָל עַמָּא דְגֻזָּה גְבַרְיָא מְדִי מִיכְלָן בֵּישִׁין:

[ויוציאו טיב רע על הארץ – ארץ הורגת יושביה בחליים. וכל העם בתוכה אנשים בעלי מדות רעות]

הרי שסבור שאנשי מדות' הם בעלי מדות רעות, וכוונת המרגלים לומר שטבע תכונות האנשים שבארץ הוא רע, מחמת טבע הארץ המגדלת תכונות אלו.

כַּאֲשֶׁר דִּבְרַתְּ לְאֹמֵר • מִשֶּׁה רִבְנֵנוּ לֹא ווִיתֵר עַל רִצּוֹן ה' לְעִשׂוֹתוֹ לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם!

(במדבר יד, יז) וְעַתָּה יִגְדַל נָא כַח ה' כַּאֲשֶׁר דִּבְרַתְּ לְאֹמֵר:

פסוק זה נאמר על ידי משה רבנו, בעת שביקש רחמים מה' שלא יכלה את בני ישראל – טרם שהזכיר את י"ג מדות של רחמים. ויש לידע מהו הדבר אשר 'דבר ה' לאמר'? ואימתי דברו ה'?

רש"י וכל המפרשים מפרשים, שהדבור האמור, הם הי"ג מדות שמוזכרים בפסוק הבא, ודבור זה היה בעת שביקש משה מה' (שמות לג, יג) 'הודיעני נא את דרכיך'.

לדבריהם פסוק זה הוא המשך לבקשת הרחמים של משה על בני ישראל לבל יכם ה' בדבר. והקדים משה להזכרת הי"ג מדות שעל ידי אריכות אפים והסרת חרון האף 'גדל נא כח ה'. ונמצא ש'כאשר דברת אלי' פירושו, בענין זה שאני מזכיר לפניך ומתפלל בזה.

ת"י לא פירש כך, אלא תרגם באופן מחודש:

וּבְדוֹן יִסְגִי בְדוֹן חֵילָא קְדָמָךְ יִי וְתִתְמְלִי רַחֲמִין עֲלֵיהוֹן, וְיִתִּי תְשׁוּי
לְעַם דַּב הֵיכְמָא דְמִלִּילְתָא לְמִימְרָ:

[ועתה יגדל נא כח לפניך ה' ותתמלא רחמים עליהם, ואותי תעשה לגוי גדול כאשר דברת לאמר]

לדברי ת"י, 'כאשר דברת לאמר', נסוב על הדיבור האחרון אשר דבר ה' אל משה (לעיל פסוק יב): "אֶכְנֹו בְדַבָּר וְאוֹרְשֵׁנוּ וְאֶעֱשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ". וביקש משה על ב' הדברים שדבר עמו ה'. א. כנגד מה שאמר ה' – 'אֶכְנֹו בְדַבָּר וְאוֹרְשֵׁנוּ', ביקש משה שלא יכלה את בני ישראל, אלא יתמלא רחמים עליהם. וזהו שאמר 'ועתה יגדל נא כח ה'. ב. כנגד מה שאמר ה' – 'וְאוֹתְךָ אֶעֱשֶׂה לְגוֹי גָּדוֹל', ביקש משה שיתקיים מאמר ה' ויעשה את זרעו לגוי גדול כאשר דבר.

ואכן למרות שמאמר זה נאמר על תנאי, קיים ה' את מאמרו. וכדאיתא בחז"ל: (ברכות ז.)

”כל דבור ודבור שיצא מפי הקב”ה לטובה אפ’ על תנאי לא חזר בו מנא לן ממשה רבנו... אע”ג דבעא משה רחמים עלה ובטלה, אפ”ה אוקמיה בזרעיה. [והיה זרעו למעלה מששים רבוא] שנאמר (דה”א א’ כג טו-יז) ‘בני משה בן גרשום ואליעזר ויהיו בני אליעזר רחביה הראש וגו’ ובני רחביה רבו למעלה’ וגו’ ותני רב יוסף, למעלה מששים רבוא”.

וכך מבואר בת”י שם (שמות לג, יג) בעת ההיא שהודיע ה’ למשה את י”ג מדות של רחמים (שמות לד, ה): ”ויאמר הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות”, ומפרש ת”י שפסוק זה מדבר על זרעו של משה שה’ הבטיח לו שיצאו ממנו - ‘אוכלוסים צדיקים’. ועמם יעשה ה’ נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים.

וכפי שהיה בגלות בבל - ‘על נהרות בבל’, שהלויים מזרעו של משה כיתתו את בהונותיהם בשיניהם, ובא הענן ונשא אותם עם אהליהם אל ארץ חוילה, ועוד ניסים שאירעו עם הסמבטיון לזרעו של משה!.. (עיי”ש ובקדמונים שם)

אִישׁ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים • האם יתכן שהמקושש כלל לא חטא ובכל זאת נסקל בציווי ה’?

(במדבר טו, לב) וַיְהִיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשִּׁבְעִי:

מי היה המקושש? ומה הפירוש ‘מקושש’ - איזה מלאכה עשה? ולאיזה צורך קושש את העצים?

בחז”ל מצינו כמה דעות בזהותו ועבירתו של המקושש, וכדיבואר להלן, לת”י דרך ייחודית בנושא זה:

וְהָיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׂדֵיין בְּמִדְבָּרָא, גִּזְרֵת שְׁבִתָּא אֲשֶׁתְּמוֹדַע לְהוֹן

בְּרֵם קִנְסָא דְשַׁבְּתָא לָא אֲשַׁתְּמוּדַע לְהוֹן. קַם גְּבַרָא מִדְּבֵית יוֹסֵף,
אָמַר בְּמִימְדֵיהּ, אִיזִיל וְאַתְלוּשׁ קִיסִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא, וְיַחֲמוּן יְתִי
סְהַדִּיא וְיִתְנֹן לְמִשָּׁה, וּמִשָּׁה יִתְבַּע אֹלְפִן מִן קִדְם יִי, וְיִדוֹן יְתִי
וּבְכֵן אֲשַׁתְּמוּדַע קִנְסָא לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְאַשְׁכַּחוּ סְהַדָא יְתִי גְבַרָא
בְּדִ תְּלִישׁ וְעַקְדִי קִיסִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא:

[ויהיו בני ישראל חוננים במדבר, חק השבת נודע להם אבל עונש
השבת לא נודע להם. קם איש מבית יוסף, אמר במאמרו, אלך
ואתלוש עצים ביום השבת, ויראו אותי עדים ויגידו למשה,
ומשה יבקש הלכה מאת ה' וישפוט אותי, אז יודע עונש לכל
בית ישראל. ומצאו עדים את האיש כאשר תולש ועוקד עצים
ביום השבת]

מי היה המקושש?

בת"י מבואר שהמקושש היה 'איש מבית יוסף'. והיינו כדעת רבי עקיבא (שבת צו:): הסובר
שהמקושש הוא צלפחד, כי על צלפחד נאמר (במדבר כז, א) שהיה מבני מנשה בן יוסף.
אמנם לדעת רבי יהודה (שם) צלפחד היה מהמעפילים לעלות לארץ ישראל ושם מת, ואילו
המקושש היה אדם אחר.

האם היה צדיק ומדוע קושש?

בת"י מבואר כדברי חז"ל שהמקושש לשם שמים נתכוון. ומפני שלמרות שחוקי השבת
היו ידועים לבני ישראל, עונש השבת לא היה ידוע¹³ לכן הלך המקושש לקושש עצים, כדי
שעל ידי שיראו אותו עדים יבוא הדבר אל משה ומשה ישאל את ההלכה מאת ה', ויתפרסם
העונש. ויש לידע מה היה הצורך שיתפרסם העונש של המחלל שבת?

13. כלומר באיזה מיתה ימות, אם בחנק הקל, או בסקילה החמורה, כמבואר בגמ' (ב"ב קיט:): "יודע היה משה
שדינו במיתה שהרי כבר נאמר: 'מחללה מות יומת' אלא שלא ידע באיזה מיתה".

בחז"ל מצינו תשובה לזה:

"זימצאו איש מקושש - לשם שמים נתכוון, שהיו אומרים ישראל, כיון שנגזר עליהם שלא ליכנס לארץ ממעשה המרגלים, שוב אין מחזיבים במצוות, עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים". (מדרש, הובא ב"ב קיט: תוד"ה 'אפילו')

האם המקושש חטא או לא חטא?

המהרש"א (ב"ב קיט.) הביא שיש שאלו' על ת"י, היאך חטא המקושש באיסור שבת, כדי לידע באיזה מיתה דנים את המחלל שבת?

ותירץ המהרש"א שהיות ולא הוצרך לעצים עצמם, אלא כדי שידעו באיזה מיתה ממיתים את המחלל, נמצא שמלאכת התלישה היתה מלאכה שאינה צריכה לגופה, והוא פטור לשיטת רבי שמעון (שמלאכה שאצ"ל פטור - שבת?). אמנם וודאי שהתחייב מיתה בדיני אדם היות ועשה זאת בפני עדים שלא ידעו שעשה זאת עם כוונה אחרת. והכוונה שלו היא 'דברים שבלב ואינם דברים'. אך מצד עצמו לא חטא.¹⁴

אמנם יש בחז"ל דעה אחרת, שהמקושש היה נקרא 'חוטא' וכך מובא בגמ':

"זימצאו איש מקושש - ראויה היתה פרשת מקושש שתכתב על ידי משה, אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו, ללמדך שמגלגלים זכות על ידי זכאי, וחובה על ידי חייב". [חובה - עונש המחלל בסקילה (רש"י)] (ב"ב קיט:)

הרי שהמקושש נקרא 'חייב' והחובה התגלגלה על ידו.

מה היתה פעולת הקישוש? על איזה מלאכה עבר?

בת"י מבואר שקישוש העצים היה עקירה ותלישה של עצים. ואם כן המלאכה שעבר עליה

14. עיי"ש במהרש"א שביאר לפי דברי ת"י אלו, שהמקושש הוא צלפחד וקישש בכדי שידעו את עונש מחלל השבת. את מה שאמרו בנותיו - 'בנות צלפחד' כשבאו לבקש ממשה נחלה בארץ: (במדבר כז, ג) "כי בחטאו מת", ונתכוננו לומר למשה כמו שאתה לא ידעת באיזו מיתה ימות גם זה היה כונתו כדי שידעו באיזה מיתה ימות. וזהו שאמרו 'כי בחטאו מת' - לא חטא רק בכדי שיהיה מת וידעו באיזה מיתה דנים את המחלל.

היא קוצר שעוקר דבר מגידולו. וכאחד השיטות שהובאו בגמ' (שבת צו:): "מר אמר מעביר ארבע אמות ברה"ר. ומר אמר תולש היה. ומר אמר מעמר היה".

וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם • הַשְּׂיִיכוֹת בֵּין מִצְוֹת צִיצִית לְקְדוּשַׁת הַמְּלָאכִים

(במדבר טו, מו) לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם:

מה הפירוש 'והייתם קדושים לאלהיכם'? מדוע לא היה די ב'והייתם קדושים'?

בת"י מתבאר הדבר:

מִן בְּגָלֵל דְּתַדְכְּרוּן וְתַעֲבְדוּן יַת כָּל פְּקוּדֵי, וְתַהוּזוּן קְדִישִׁין הִי
כְּמִלְאֲכֵיָא דְּמִשְׁמֵשִׁין קְדָם יְיָ אֱלֹהֵיכֻן:

[בכדי שתזכרו ותעשו את כל מצותי, והייתם קדושים כמו מלאכים
המשדרתים לפני אלוקיכם]

ת"י מתרגם את 'לאלהיכם' - שתהיו קדושים כמלאכים המשמשים לפני ה', והיינו שעל ידי הציצית נזכור ונעשה את כל המצוות ונהיה קדושים כמלאכים. ויש לידע מה השייכות בין הציצית לקדושת המלאכים המשמשים לפני ה'? ובאיזה נקודה נצטוונו להידמות למלאכים?

הדימיון בין העיטוף בציצית למלאכי השרת

והנה את הדימיון בין הציצית למלאכים מצאנו בדברי חז"ל כמה פעמים:

בגמ' בנדרים (כ). נאמר: "מאן מלאכי השרת רבנן, דמצייני כמלאכי השרת" ופי' המפרש (שם) שהם לבושים בציצית כמלאכים.

וכן בגמ' בשבת (כה.) איתא: "כך היה מנהגו של ר' יהודה בר אלעאי, ערב שבת מביאים לו עריבה מלאה חמין ורוחץ פניו ידי ורגליו, ומתעטף ויושב בסדינין המצויצין, ודומה למלאך ה' צבאות".

וכ"כ רש"י בקדושין (עב.): שאמר רבי ללוי: "הראיני ת"ח שבבבל, ואמר לו שהם דומים למלאכי השרת" ופרש"י: 'לבושים לבנים ועטופים בציצית כמלאכי השרת'...

וראה בבעל הטורים כאן שהביא מדרשים בענין זה: "ועשו להם ציצית - אמר הקב"ה אני רוצה שתהיו מעוטפים כמלאכים לבוש הבדים" (מדרש תהלים ז, טז). "וכאשר ראייתם אותי מעוטף". (פסיקתא רבתי פט"ו) לכן צוה בתכלת שדומה לרקיע ולכסא הכבוד.

הרי שעל ידי עיטוף הטלית מתדמים למלאכים, ובמפרשים ביארו שהדמיון הוא בב' דברים: א. שהטלית היא בגד לבן שהוא סמל הטהרה, ובזה מתעטפים המלאכים, וכמש"כ השערי תשובה (סימן ט סק"ב) שאין לעשות טלית גדול אלא לבן. ב. כנפי הציצית דומין לכנפי המלאכים. (עיי' ברבנו בחיי כאן שכתב: "פרוש המצוה הזאת אשר בה ישראל מתדמין לחיות הקודש" והאריך לבאר את חשבון מנין הכנפות שהם מכוונים בדקדוק רב כנגד מנין פני וכנפי המלאכים עפ"י תרגום יונתן ביחזקאל)

ומטעם זה כתב הרוקח (עה"ת שער פנים ואחור), שאשה לא שייכת במצות ציצית: "סמך 'אשר תכסה' ל'כי יקח איש אשה': (דברים כב, יב-יג) לומר, שהאיש צריך להתעטף שיהא כמלאכי השרת" (אך האשה לא שייכת לענין זה מפני שאין מלאך נקבה).

ולכן מצינו גם בתרגום יונתן שתירגם את הנאמר (דברים כב, ה): "לא יהיה כלי גבר על אשה" - שלא תלבש ציצית, וכנ"ל כי ענין לבישת הציצית הוא בשביל להידמות למלאכים.

ולכן ביוה"כ לובשים טלית גם בלילה וכמש"כ המשנ"ב (סימן יח סק"ו) שביום הכיפורים נוהגים להישאר מעוטפים בטלית גם בלילה עד אחר תפילת ערבית, כדי להידמות למלאכים שמעוטפים לבנים.

ביאור הציווי להתקדש כמלאכים

את גוף הציווי האמור כאן לדעת ת"י, להתקדש ולהידמות למלאכים על ידי העיטוף בציצית. ניתן להבין על פי דברי המהרש"א (ב"ב קסד:), שבא לבאר את דברי הגמ' שם שישנם ג' עבירות שאין אדם ניצול מהם בכל יום, והתקשה שאם לא שייך להינצל מהם הרי שאינם עבירה! ועוד מה באה הגמ' להשמיענו שאדם לא יכול להינצל מהם? ותירץ:

"אדם מונח על הממוצע בין העליונים לתחתונים, זכה הוא מן העליונים לא זכה הוא מן התחתונים... כלומר שיהיה האדם נמשך במעשיו שיהיה דומה למלאך ה' צבאות. וזה שאמרו כאן ג' עבירות אין אדם ניצול מהם בכל יום דהיינו העומד בשם אדם המונח לו ואינו מדמה עצמו למלאך..."

ויתכן שזה הביאור בדברי ת"י הנ"ל שנצטוונו להימשך במעשינו ולהידמות למלאכי השרת שאין בהם חטא.

באופן אחר ביאר האדמו"ר מגור בעל ה'לב שמחה' זצ"ל. **שנצטוונו לעשות את המצוות בלי שום נגיעה** כשם שהמלאכים עושים את שליחותם בלא שום נגיעה, ולכן הוזכר ציווי זה בפרשת ציצית דווקא, כי הציצית מסייעת לקדושה. וכדאיתא בספרי (סוף פרשתנו) שהציצית מוספת קדושה. (ליקוטי יהודה עמ' קנה)

